



Dr. Vörös Miklós

AZ ÉLETHELYZETHEZ IGAZÍTOTT TANULÁS PEDAGÓGIAI GYAKORLATA A ZRÍNYI MIKLÓS NEMZETVÉDELMI EGYETEMEN

BEVEZETÉS

Az információs és kommunikációs technológia (IKT) által kínált új lehetőségek erőteljesen segítik a távoktatás oktatási, tanulási és képzési módszereinek a diverzifikációját, lehetővé teszik az önálló tanulást. A tanár, a pedagógus szerepe nélkülözhetetlen, de a hagyományostól eltérő e folyamatban: nem ő a tananyag közvetítője, mivel az rendelkezésre áll különböző médiumokon. A tanár legfontosabb feladata a tanulók motiválása, orientálása, kérdéseik megválaszolása, tanulmányaik elősegítése (szükség szerint szabályozása), az ismeretek elsajátításának értékelése. Az élethelyzethez igazított tanulás általános, gyakorlati technológia, előírások meghatározott sorozata a képzés tervezéséhez, szervezéséhez és annak végrehajtásához. Egyik alapgondolata az, hogy felkészül a menetközben történő hirtelen és ideiglenes váltásokra is, a tanulási cél feladása nélkül.

A cikk röviden bemutatja a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem (ZMNE) két legnagyobb távoktatási „vállalkozásának”: a rendfokozati előmeneteli tanfolyamoknak, valamint a Honvédelmi alapismeretek tantárgynak a veszprémi Pannon Egyetemen történő oktatásának a tapasztalatait, továbbá áttekintést ad az „Élethelyzethez igazított tanulás pedagógiai gyakorlata” c. projektről.

AZ ELŐMENETELI TANFOLYAMOK TAPASZTALATAI

A távoktatás során a képzési szolgáltatásnak és az oktatócsomagnak eleget kell tenniük egyrészt a képzést finanszírozó igényeinek (jelen esetben a Honvédelmi Minisztérium, ill. Honvéd Vezérkar), másrészt a tanuló igényeinek (tanulási stílus, a tanulás ütemezése, a tananyag csoportosítása, az ellenőrzés módja, ideje, a tananyag kivitele, kényelmes elérhetősége) is. Nagyon fontos, hogy a tanulók felkészültek legyenek az új tanulási módszer alkalmazására, és tanulmányaik során minden segítséget megkapjanak az előrehaladásukhoz.

Az előmeneteli tanfolyamok hallgatói körében végrehajtott kérdőíves felmérés két részletben történt: a tanfolyamok indulásakor, az első konzultációs napon a fentiekben felsorolt első négy témakörre vonatkozó kérdésekre válaszoltak a hallgatók. A tanfolyamok szervezésével kapcsolatos kérdéseket tartalmazó kérdőíveket pedig a vizsga napján töltötték ki.

Demográfiai adatok

A hallgatók részére kiosztott kérdőívek közül 685 darab (73,3%) volt értékelhető. A tanfolyam, nem, életkor szerinti adatokat az 1. táblázat tartalmazza.

TANFOLYAM	FÉRFI	NŐ	ÉLETKOR		
			min.	max.	átlag
Főhadnagyi	159	31	23	39	26,2
Századosi	136	26	25	49	30,2
Őrnagyi	302	31	28	51	35,8

1. táblázat A hallgatók nemek, életkor és tanfolyam-típus szerinti megoszlása

A hallgatók legmagasabb katonai iskolai végzettségét mutatja a 2. táblázat.

TANFOLYAM	LEGMAGASABB KATONAI ISKOLAI VÉGZETTSÉG (%)					
	nincs	tanfolyam	tiszthelyettes	katonai főiskola	katonai akadémia	kat. egyetem (ZMNE)
Főhadnagyi	3,6	14,2	0,5	78,4	0	3,1
Századosi	10	18,1	0,6	70	0	1,2
Őrnagyi	4,5	14,5	0,3	74,8	0,6	5,1

2. táblázat. A hallgatók legmagasabb katonai iskolai végzettsége (a válaszolók százalékában)

A legmagasabb polgári iskolai végzettség szerinti megoszlás a 3. táblázatban látható.

TANFOLYAM	LEGMAGASABB POLGÁRI ISKOLAI VÉGZETTSÉG (%)		
	középfokú	főiskola	egyetem
Főhadnagyi	44,3	46,1	9,5
Századosi	19,2	55,7	25
Őrnagyi	38	42,3	19,6

3. táblázat. A hallgatók legmagasabb polgári iskolai végzettsége (a válaszolók százalékában)

A hallgatók mintegy 86%-a rendelkezik otthoni számítógéppel, a különböző tanfolyamok között nem volt jelentős eltérés. Feltűnő a géppel nem rendelkezők határozatlan beszerzési szándéka: több mint 41%-uk nem tudja, mikor fog beszerezni számítógépet. A hallgatók jelentős része rendelkezik otthon a multimédiás elektronikus tananyagok futtatásához szükséges legfontosabb hardver eszközökkel.

Otthoni Internet kapcsolattal átlagosan a hallgatók 49%-a rendelkezik, azonban lényeges különbség mutatkozott az egyes tanfolyamok között (4. táblázat).

TANFOLYAM	OTTHONI INTERNET KAPCSOLATTAL				
	rendelkezik	nem rendelkezik és			
		nem vásárol	fél éven belül vesz	egy éven belül vesz	nem tudja, mikor vesz
Főhadnagyi	41,3	25,2	18	13,5	43,2
Századosi	47,1	18,1	19,2	24,1	44,6
Őrnagyi	57,5	18,6	19,3	20	42,1

4. táblázat. Internet kapcsolat otthon és előfizetési szándékok (a válaszolók százalékában)

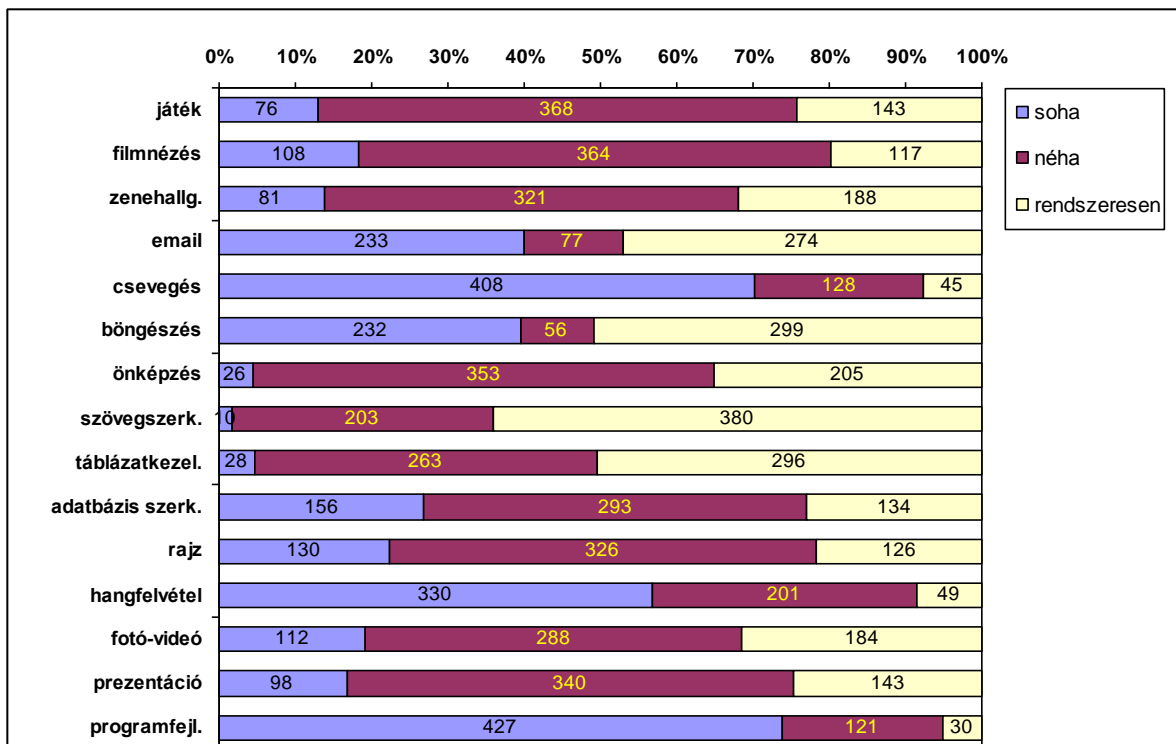
A főhadnagyi tanfolyam hallgatói közül rendelkeznek a legkevesebben Internet kapcsolódási lehetőséggel, és szintén ők a legelutasítóbbak (25,2%) a bekötést illetően. Ennek több oka lehet: az életkorukból eredő családi és anyagi helyzet, a beosztásuk által megkövetelt számítástechnikai feladatok.

Az otthoni Internet-kapcsolattal rendelkező hallgatók száma alacsonynak tekinthető a távoktatásban megjelenő új, az Internet intenzív használatát feltételező tevékenységek (önálló anyagkeresés és feldolgozás, kapcsolattartás a tutorral, levelezés vagy valós idejű beszélgetés a tanuló társakkal, részvétel fórumok munkájában, stb.) zömének a munkaidőn túli megjelenése miatt.

Az otthoni számítógép-használat célok és feladatok szerinti elemzése közvetett választ adhat a hallgatók számítástechnikai ismereteire és felkészültségére, ezen keresztül pedig a közeljövőben egyre elterjedtebbé váló elektronikus eszközökre alapozott tanuláshoz és önképzéshez szükséges kompetenciák meglétére (1. ábra).

Az ábra elemzése alapján levonható legfontosabb következtetés, hogy legfejlettebbek a hagyományos, jelenléti oktatáshoz, illetve az adminisztrációs tevékenységhez kapcsolódó készségek (szövegszerkesztés, táblázatkezelés, prezentáció-készítés), továbbá jellemző tevékenység az Internet-használathoz kapcsolódó böngészés és elektronikus levelezés. Kedvező a digitális fényképezőgépek és videó kamerák elterjedéséből eredő számítógépes feldolgozási, szerkesztési tevékenységek viszonylag magas aránya is.

A hallgatók hardver-ismeretének átlaga 3,23: mintegy 20%-uk elégségesre, vagy annál gyengébbre, 36%-uk pedig jóra, vagy jelesre értékelte tudását. Némileg jobb az eredmény a programok ismerete és használata területén: az önértékelés 3,49 átlagot adott, ezen belül 11% az elégséges, vagy gyengébb, illetve 51% a jó, vagy jeles szintűek aránya.



1. ábra. Az otthoni számítógép-használat legfontosabb területei (a válaszolók száma szerint)

Számítástechnika a munkahelyen

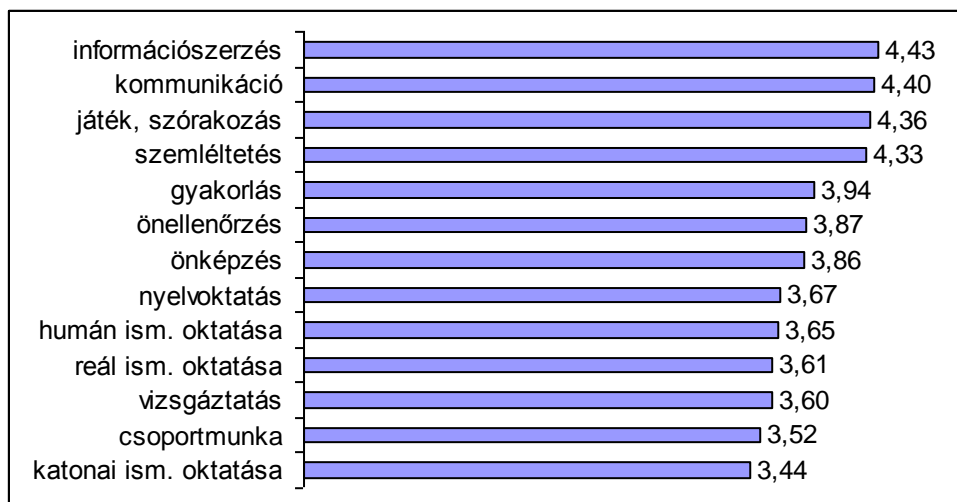
A válaszadók mintegy 75%-a nyilatkozott úgy, hogy szolgálati tevékenysége során nélkülözhetetlen a számítástechnika alkalmazása (a főhadnagyi tanfolyam hallgatóinak 59,5%-a, a századosi tanfolyam 77,6%-a, az őrnagyi tanfolyam 83,1%-a), és mindössze 3,8%-uk jelezte, hogy munkája során egyáltalán nem használ számítógépet. Az adatokból jól látszik, hogy a rendfokozat (beosztás, felelősségi kör) növekedésével együtt nő a számítógép használatának szükségessége is. A számítógépek eloszlása ennek megfelelő: a főhadnagyi tanfolyam esetében a hallgatók 31,2%-a, a századosi esetében 39,8%-a, míg az őrnagyi tanfolyam hallgatóinak 58,9%-a rendelkezik saját használatra kapott géppel.

A kérdőív következő kérdése arra vonatkozott, hogy a hallgatók számára elérhető-e munkahelyükön számítógép (számítógépes kabinet vagy nyelvi laboratórium) a nem szolgálati tevékenységgel kapcsolatos feladatokra (pl. nyelvtanulás, önképzés). A válaszadók 20,6%-a számára nem elérhető ilyen célokra számítógép, 29%-uk munkatársai számítógépét, vagy az alakulat számítógépes kabinetjét veheti igénybe. Munkaidőn túl 43% számára elérhetőek a számítástechnikai szolgáltatások. Munkahelyi Internet hozzáféréssel a válaszadók 66,4%-a rendelkezik.

A technológia hatása a tanulásra

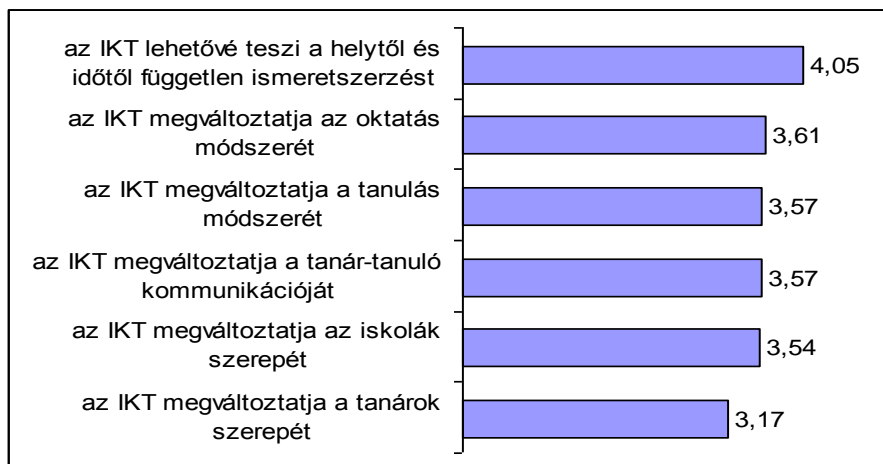
A számítógépek és a számítógépes hálózatok különböző célokra való alkalmazhatóságát illetően a válaszadók zöme a „hagyományos” számítógépes alkalmazásokat preferálja (információszerzés,

kommunikáció, játék, szórakozás, szemléltetés). Örvedetes, hogy pozitívan nyilatkoznak a számítástechnikának az oktatásban, önképzésben, az egyéni tanulásban és az önellenőrzésben való alkalmazhatóságáról (2. ábra, 1 – egyáltalán nem ért egyet az állítással ...5 – teljes mértében egyetért).



2. ábra Vélemények megoszlása a számítástechnika alkalmazhatóságáról

A felmérés keretében azt is vizsgáltuk, hogyan ítélik meg a hallgatók az információs és kommunikációs technológiának a tanítási/tanulási folyamat elemeire gyakorolt hatását (3. ábra, 1 – egyáltalán nem ért egyet az állítással ...5 – teljes mértében egyetért).

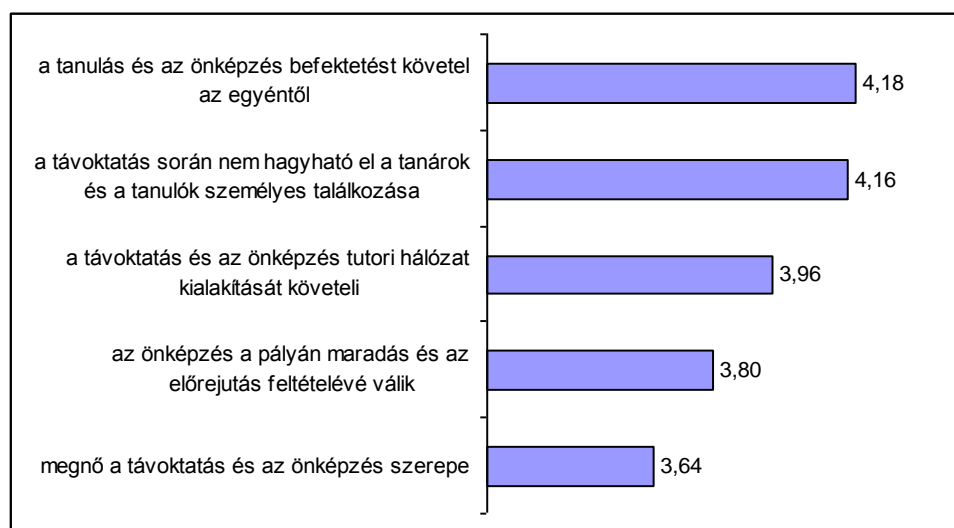


3. ábra. Vélemények az információs és kommunikációs technológiának (IKT) a tanítási/tanulási folyamat elemeire gyakorolt hatásáról

A válaszok között a tanárok szerepének megítélésével kapcsolatban volt tapasztalható a legkisebb összhang: mint a későbbiekben látható lesz, a hallgatók számára az eddigi tanulmányaik során megszokott, a tanár által közvetített ismeretek még igen nagy jelentőséggel bírnak a tanulás során.

Egy másik kérdéssor annak feltárására irányult, hogyan értékelik a hallgatók az önképzésnek és a távoktatásnak az egyénre gyakorolt hatását (4. ábra, 1 – egyáltalán nem ért egyet az állítással ... 5 – teljes mértében egyetért). A válaszok alapján látszik az igény az „élő” segítségre (személyes

találkozó a tanárokkal, tutori hálózat szükségessége). Egyetértés mutatkozott abban is, hogy a tanulás és az önképzés anyagi és idő ráfordítást követel. Az előző válaszok tükrében némileg meglepő a távoktatás és az önképzés szerepének értékelése.



4. ábra Vélemények a tanulás, önképzés egyénre gyakorolt hatásáról

Távoktatási tapasztalatok

A válaszadók 73%-a semmilyen formában nem vett még részt távoktatásban (5. táblázat).

TANFOLYAM	TÁVOKTATÁSI TAPASZTALATOK (%)					
	Nem vett részt	Tanulóként vett részt	Oktatóként vett részt	Tutorként vett részt	Tananyagot készített	Szervezőmunkát végzett
Főhadnagyi	73,2	25,8	0,6	1	1	0
Századosi	70,3	13,6	1,9	2,5	3,1	1,2
Őrnagyi	73,5	26,2	0,5	0,3	1,2	0,5

5. táblázat. Távoktatással kapcsolatos tapasztalatok (a válaszolók százalékában)

Több mint egy negyedük tanult távoktatási formában, az egyéb szerepkörökben (tutor, tananyagfejlesztő, szervező) egy százalék körüli volt a részvétel. Feltűnő, hogy a századosi tanfolyam hallgatói közül –a tanfolyamok létszámhoz viszonyított arányokat tekintve- lényegesen kevesebben vettek részt tanulóként távoktatásban, viszont többen szerepeltek egyéb távoktatási szerepkörökben. A hallgatók közül összesen 12 fő volt, aki több távoktatási szerepkörben is kipróbálta magát.

A felmérés során kiderült, hogy a hallgatók zöme a vegyes szervezésű távoktatási tanfolyamtípust választaná legszívesebben. Ennek során három-négy konzultációs napon a tananyag legfontosabb részeinek értelmezése és elemzése, továbbá a beküldött feladatok megbeszélése történne. A

felkészülés önállóan, a hallgatók saját időbeosztása alapján, a kiadott oktatócsomag segítségével, valamint a tutor útmutatása alapján történik (6. táblázat).

TANFOLYAM	PREFERÁLT TANFOLYAMTÍPUS		
	hagyományos	vegyes	klasszikus
Főhadnagyi	38,9	52,2	8,9
Századosi	32,3	57,8	9,9
Örnagyi	25,9	64,5	9,6

9. táblázat Tanfolyamtípusok preferáltsága (a válaszolók százalékában)

Jelentős a hagyományos, „bentlakásos” tanfolyamot választók aránya is. Vélhetően az életkorból eredő különböző mértékű kötöttségek miatt a rendfokozat növekedésével csökken az ezt a formát választók száma. A klasszikus távoktatási formát (a tanfolyam kezdetén egy konzultáció, majd ezt követően a tutor által segített önálló tanulás a vizsgákig) választók aránya alacsony, ez természetesnek vehető, tekintettel arra, hogy a hallgatók közép- és felsőfokú végzettségüket a „hagyományos”, jelenléti oktatási rendszerben szerezték meg.

Hallgatói vélemények a tanfolyamokról

A hallgatók a tanfolyamot záró vizsganapon egy megalégedettségi kérdőívet töltöttek ki, melyben véleményt formálhattak a szervezési és tartalmi kérdésekről, a tananyagok korszerűségéről és tartalmáról, az oktatók tevékenységéről. Ez a visszacsatolás elengedhetetlen a most formálódó tanfolyami rendszer gyengeségeinek feltárásához és az ezeket kiküszöbölő tevékenységek megszervezéséhez.

A hallgatók döntő többsége (93, 6%) időben értesült a tanfolyamok kezdési időpontjáról és helyszínéről. A konzultációk 55%-a az előre meghirdetett időben és helyen került megtartásra, 44%-a esetében változás történt, és mindössze 1% maradt el előre nem látható okok miatt, ez azonban nem okozott gondot a vizsgára történő felkészülésben.

A tanfolyamok során a szervezők kiemelt figyelmet fordítottak arra, hogy meghatározott időpontokban a hallgatók rendelkezésére álljanak olyan oktatók, akik segítséget tudtak nyújtani a tananyaggal kapcsolatban, illetve a tanfolyam időtartama alatt jelentkező egyéb problémák esetében.

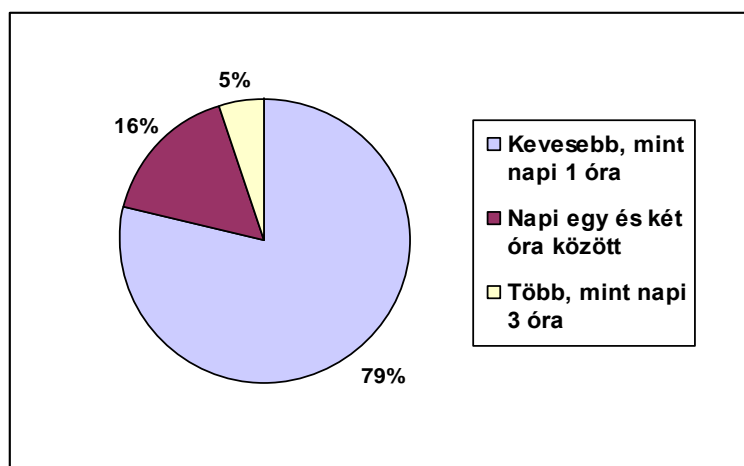
A tananyag mintegy 80%-át a hallgatók multimédiás DVD lemezen kapták meg, ezt egészítették ki az oktatók a konzultációkon előadásokkal és nyomtatott anyagokkal. A hallgatók értékelése a következő volt (1 - korszerűtlen, nem használható, kevés 5 - korszerű, kiválóan használható, elegendő): előadások 3,87, nyomtatott anyag 2,37, elektronikus anyag (DVD) 3,55.

2005 tavaszán, az első előmeneteli tanfolyam hallgatói részéről sok kritika érte a tananyagok formáját, minőségét, korszerűségét. A válaszadók több mint fele nyomtatott tananyagból szeretett

volna tanulni, több előadást és konzultációt vártak. Jelentős volt azoknak a száma is, akik a DVD-n levő tananyag minőségét, korszerűségét, felépítését kifogásolták. Előre nem várt problémák is jelentkeztek: többen nem rendelkeztek DVD lejátszóval, illetve a meglévő eszközeikkel nem tudták lejátszani a kapott lemezt (ilyen problémák a további tanfolyamoknál nem merültek fel). A kritikai megjegyzések elemzése alapján 2006 tavaszára átdolgozott és frissített tartalmú DVD került kifejlesztésre, melyet a hallgatók pozitívan fogadtak.

Arra a kérdésre, hogy a rendelkezésre bocsátott tananyag és a konzultációkon kapott ismeretek lefedték-e teljesen a tanfolyam követelményeit, a hallgatók ötfokozatú skálán (1 - egyáltalán nem ... 5 - teljes egészében) 3,75-os értékelést adtak. Ez jó eredményként és előrelépésként értékelhető, különös tekintettel a tanfolyam előkészítésére, levezetésére és a tananyagok kidolgozására fordítható szűkös humán és pénzügyi források tükrében.

A távoktatásban elengedhetetlen rendszeres önálló tanulásra fordított idő igen nagy szórást, és összességében nem túl kedvező képet mutatott (5. ábra).



6. ábra Az önálló tanulásra fordított heti óraszám
(a válaszolók százalékában)

A hallgatók a tanulásra fordított kevés időt a szolgálati leterheltséggel, az időhiánnyal, a munkahely nem megfelelő hozzáállásával (nem biztosítottak tanulmányi szabadságot) indokolták.

A válaszadók 57%-a részére nem, 27%-a részére néha, és mindössze 16%-a részére biztosítottak rendszeresen tanulási, felkészülési lehetőséget szolgálati helyükön munkaidőben. A tanulás időpontja jellemzően munkanapokon estére és éjszakára (37,7%) esett, a válaszadók 43,4%-a csak hét végén, vagy szabadnapjain tudott készülni. A hallgatók 90%-a otthon tanult, a munkahelyi felkészülés csak 7,3%-ra volt jellemző. A kedvezőtlen tanulási körülmények ellenére a válaszadók 59,3%-a nyilatkozott úgy, hogy elegendő ideje volt felkészülni a vizsgákra.

A válaszadók közül közepesre, vagy jobbra értékelte a tanfolyamok szervezetségét 92%, a tananyagok tartalmát 98% és az oktatók (tutorok) tevékenységét 99% (a fenti sorrendnek megfelelően 3,65; 3,75 és 4,30 átlagérték született).

A hallgatók rendkívül elismerően nyilatkoztak az oktatók (tutorok) tevékenységéről. Szakmai felkészültségüket 4,57, segítőkézségüket 4,61, tudásátadó képességüket 4,30 átlaggal értékelték.

A másfél év tapasztalatait összefoglalva kijelenthetjük, hogy az általános előmeneteli tanfolyamok előkészítése és végrehajtása sikeres volt. A menet közben felmerülő problémák egy része megoldást nyert, más részük HM és HM HVK szintű egyeztetést és pontosítást igényel. A jelenlegi legfontosabb feladatok: a képzési követelmények pontosítása és színvonalas tananyagok kidolgozása, a leendő hallgatók távoktatásra történő felkészítésének bevezetése és a rendszeres tanulási lehetőség biztosítása számukra, a Magyar Honvédség nyelvi laboratóriumainak (számítógépes kabineteinek) bevonása a tanfolyami rendszerbe.

A HONVÉDELMI ALAPISMERETEK TANTÁRGY OKTATÁSI TAPASZTALATAI

A Honvédelmi alapismeretek tantárgy felsőoktatási rendszerbe való illesztési dokumentumainak kidolgozását a honvédelmi miniszter a ZMNE rektorának 2002-ben írt. levelében szabta feladatul.

A tantárgy oktatására első alkalommal a ZMNE és a veszprémi Pannon Egyetem (PE) rektorai által 2007-ben kötött szerződés alapján került sor, a 2007/2008-as tanév I. szemeszterében. A PE a Honvédelmi alapismereteket választható, 3 kredit értékű tárgyként hirdette meg - a tantárgyat összesen 279 fő vette fel. A hallgatók felkészítése távoktatási formában, az Interneten elérhető tananyag és tanulási útmutatók segítségével történt, a tutor a hallgatókkal csak a vizsgán találkozott személyesen

Az oktatás egyedülálló volt egyetemünk eddigi történetében: egy időben tesztelte a ZMNE informatikai rendszerét, az Oracle iLearning tanulástámogató keretrendszert, a Honvédelmi alapismeretek elektronikus tananyagát, a távoktatás szervezését, a tutor és a hallgatók tevékenységét.

A Honvédelmi alapismeretek multimédiás oktatócsomag 12 fejezetben tartalmazta a honvédelemmel, a Magyar Honvédség működésével és az általános katonai felkészítéssel kapcsolatos ismereteket. Komplex számonkérési rendszer került kidolgozásra: a hallgatóknak a tananyag elsajátítása mellett fel kellett dolgozniuk az ajánlott irodalmat is (11 elektronikus, az Interneten elérhető publikáció az Új Honvédségi Szemle és a Humán Szemle 2006-2007-es számaiból). A számonkérés részét képező írásbeli esszé témáját 52 témakörből választhatták ki a hallgatók. A kollokvium érdemjegye az esszé és az írásbeli vizsga („A”, „B” és „C” változatban kidolgozott feladatlap) eredményéből került meghatározásra. Az írásbeli vizsgán összesen 126 hallgató jelent meg. A kollokvium átlaga 3,54 volt, bukás nem történt.

Az oktatás során az információáramlás két csatornán zajlott: az oktatással kapcsolatos szervezési kérdésekben a PE oktatási és akkreditációért felelős rektorhelyettesével

a ZMNE Felnőttképzési és Távoktatási Központjának vezetője tartotta a kapcsolatot, míg a hallgatókkal a tutor. A hallgatókkal történő kapcsolattartás kizárólag elektronikus levelezés útján valósult meg. A hallgatók a kérdéseik döntő többségére 4-6 órán, de legkésőbb - ideértve a hétvégéket is - 12 órán belül választ kaptak.

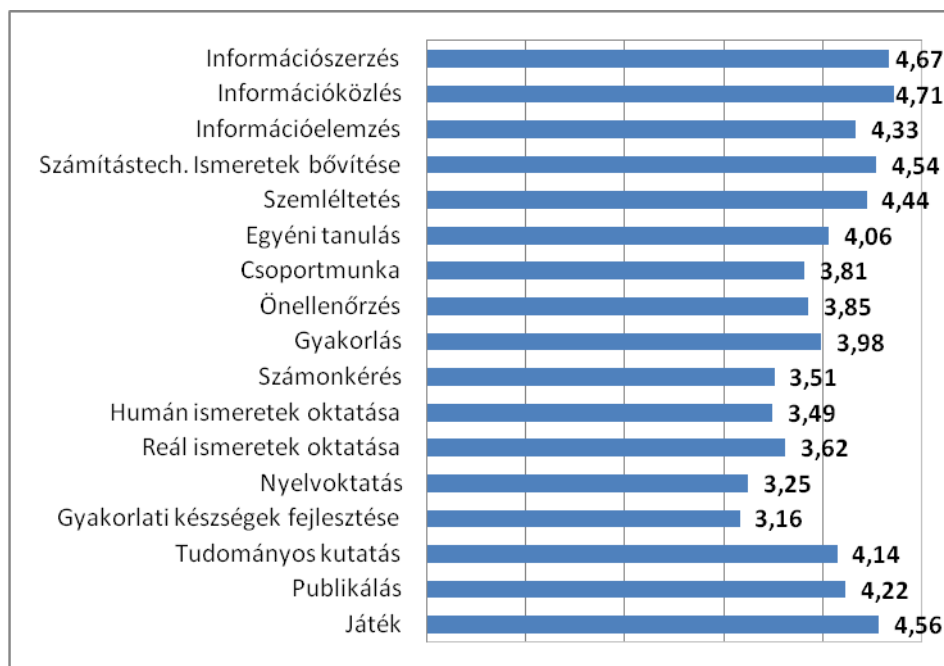
Demográfiai adatok

A kérdőívet kitöltő 29 nő és 97 férfi hallgató átlagéletkora 21,8 év (min. életkor: 19 év, max. életkor: 32 év) volt. A PE harminc szakáról érkeztek: 48%-uk négy műszaki, 15%-uk humán erőforrás menedzser szakos volt.

A számítástechnika otthon

A hallgatók 99%-a rendelkezett otthoni számítógéppel, 98%-uk Internet kapcsolattal.

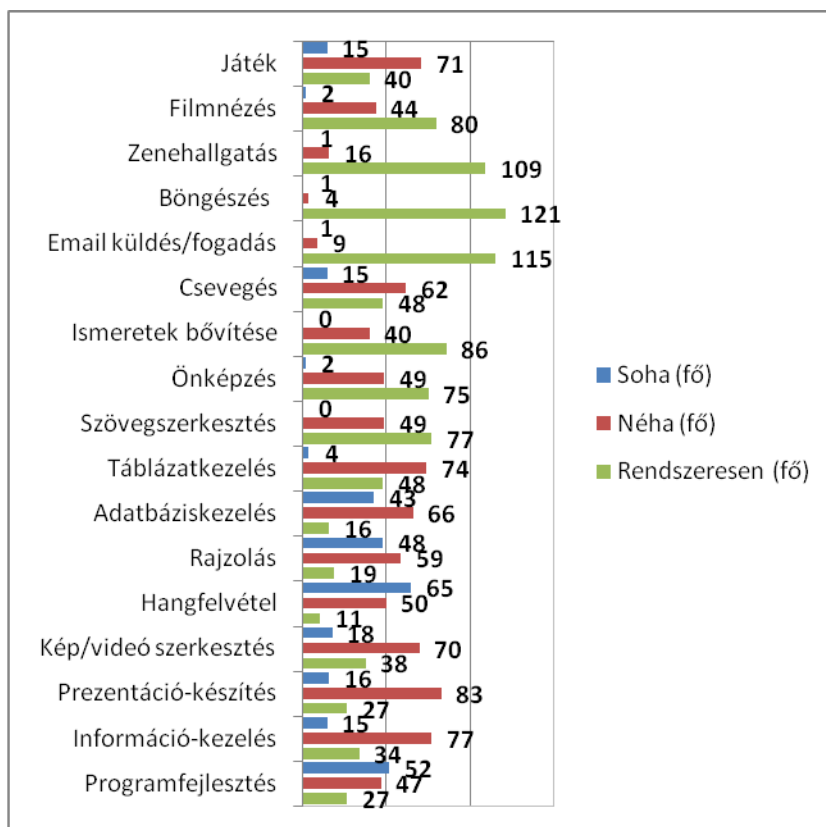
A 7. ábra a hallgatók véleményét mutatja a számítógépek és hálózatok különböző feladatokra történő alkalmazásáról (1-egyáltalán nem alkalmasak..... 5-teljes mértékben alkalmasak).



7. ábra. A számítógépek alkalmazási lehetőségei

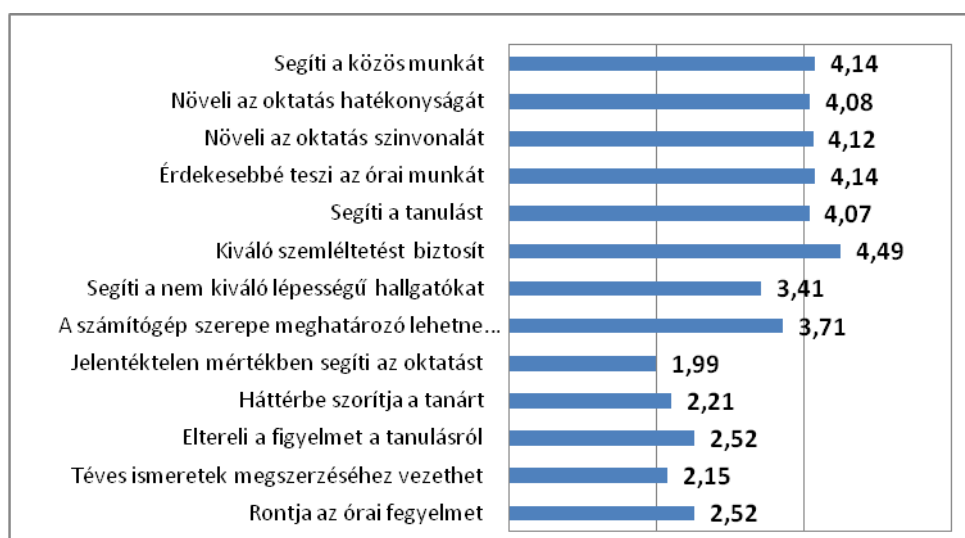
Az otthoni számítógép-használat célok és feladatok szerinti elemzése közvetett választ ad a hallgatók ismereteire és felkészültségére. A 8. ábrán látható, hogy legnépszerűbbek az életkori sajátosságokból fakadó tevékenységek (böngészés az Interneten, email-ek küldése és fogadása, zenehallgatás, filmnézés), de öröndetes, hogy a hallgatók jelentős része önképzésre, ismeretek bővítésére és tanulásra is rendszeresen használja a számítógépét.

A hallgatók hardver ismeretüket 3,93, szoftver ismeretüket 4,05 értékelték.



8. ábra otthoni számítógép használat

A hallgatók határozottan pozitívan ítélték meg a számítógépeknek és a hálózatoknak a tanórán betöltött szerepét, ugyanakkor reálisan mutattak rá a lehetséges negatív hatásokra is (9. ábra, 1-egyáltalán nem ért egyet.....5-teljes mértékben egyetért):



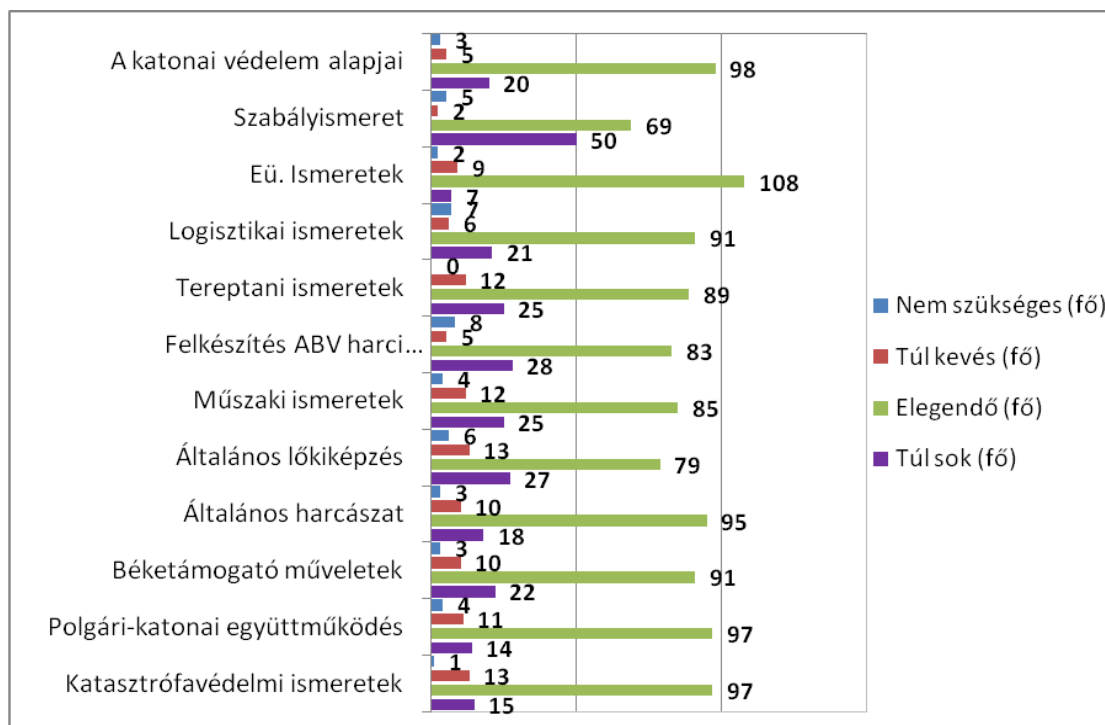
9. ábra Számítógépek alkalmazása a tanórákon

A Honvédelmi alapismeretek tantárgy megítélése

Nagyon fontos és pozitív eredmény, hogy a hallgatók szükségesnek tartják a honvédelemmel kapcsolatos ismeretek elsajátítási lehetőségének biztosítását a felsőoktatásban:

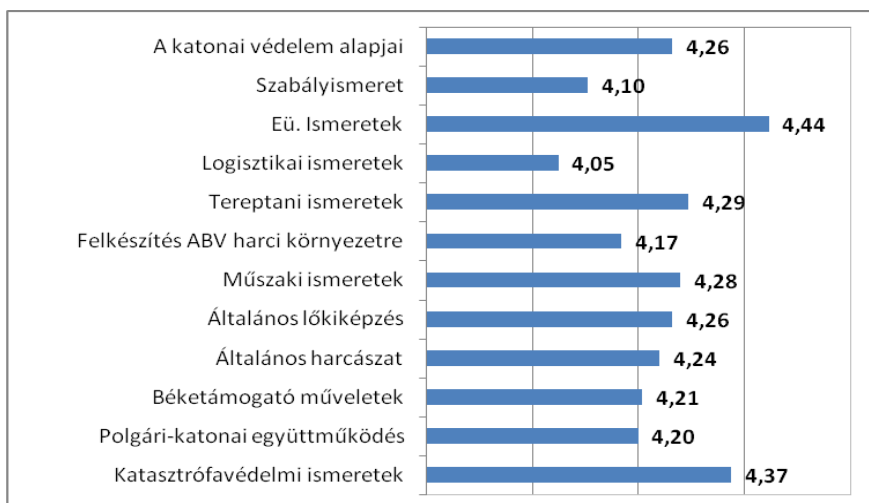
- a). A honvédelemmel kapcsolatos ismeretek oktatását minden felsőoktatási intézményben és minden szakon kötelezővé kellene tenni: 17 fő (13%)
- b). A honvédelemmel kapcsolatos ismeretek oktatását minden felsőoktatási intézményben és minden szakon választhatóvá kellene tenni: 89 fő (71%)
- c). A honvédelemmel kapcsolatos ismeretek oktatását csak egyes felsőoktatási intézményekben és egyes szakokon kellene kötelezővé tenni: 6 fő (5%)
- d). A honvédelemmel kapcsolatos ismeretek oktatását csak egyes felsőoktatási intézményekben és egyes szakokon kellene választhatóvá tenni: 14 fő (11%)
- e). A honvédelemmel kapcsolatos ismereteket semmilyen formában sem kellene oktatni a felsőoktatási intézményekben: 0 fő (0%)

A tananyagra vonatkozó válaszokból levonható legfontosabb következtetés az, hogy át kell alakítani a tantárgy, illetve egyes moduljainak tartalmát, mérsékelve a túlzottan „katonás” jelleget. Az új tananyagot célszerű a biztonság-honvédelem-honvédség struktúra szerint kialakítani (10. ábra).



10. ábra. A Honvédelmi alapismeretek tantárgy moduljainak szükségessége

A tananyag moduljainak korszerűségére és használhatóságára vonatkozó véleményeket foglalja össze a 11. ábra (1-korszerűtlen, nem használható 5-korszerű, kiválóan használható).



11. ábra A tananyag moduljainak használhatósága

A hallgatók számára az alábbi modulok voltak:

a legérdekesebbek:	Műszaki ismeretek	30 fő	(26%)
	Általános lökiképzés	21 fő	(18%)
	<u>Tereptani ismeretek</u>	11 fő	(9%)
		62 fő	(53%)
a legjobban kidolgozottak:	Általános lökiképzés	19 fő	(18%)
	A katonai védelem alapjai	13 fő	(12%)
	<u>Egészségügyi ismeretek</u>	12 fő	(11%)
		44 fő	(41%)
a legkönnyebben tanulhatóak:	Egészségügyi ismeretek	40 fő	(35%)
	Műszaki ismeretek	16 fő	(14%)
	<u>A katonai védelem alapjai</u>	12 fő	(10%)
		68 fő	(59%)
a legnehezebben tanulhatóak:	Szabályismeret	35 fő	(31%)
	Műszaki ismeretek	20 fő	(18%)
	<u>Logisztikai ismeretek</u>	12 fő	(11%)
		67 fő	(60%)
a legtöbb információt nyújtóak:	Műszaki ismeretek	25 fő	(25%)
	Általános lökiképzés	13 fő	(13%)
	<u>Szabályismeret</u>	13 fő	(13%)
		51 fő	(51%)
a legkevesebb információt nyújtóak:	Logisztikai ismeretek	17 fő	(18%)
	Béketámogató műveletek	14 fő	(15%)
	<u>Polgári-katonai együttműködés</u>	13 fő	(14%)
		44 fő	(47%)

A hallgatók a tutor tevékenységének rendkívül jóra értékelése (1 – nem megfelelő... 5 – minden szempontból kiváló): szakmai felkészültsége 4,71, segítőkészsége 4,72, tudásátadó képessége 4,53, a kérdésekre adott válaszai gyorsasága 4,62.

A Honvédelmi alapismeretek oktatásának összefoglaló értékelése (1 – egyáltalán nem felelt meg az elvárásaimnak..... 5 – mindenben megfelelt az elvárásaimnak) is jó volt:

Szervezettség:	4,36
A tananyag tartalma:	4,26
Az elektronikus tananyag tanulhatósága:	3,90
A tanulást, vizsgafelkészülést támogató útmutatók:	4,41

A Honvédelmi alapismeretek sikeres oktatása bizonyította a távoktatási módszer jó alkalmazhatóságát a felsőoktatásban, pozitív benyomást keltett mind a ZMNE, mind pedig a Magyar Honvédség tevékenységével kapcsolatban – ezt támasztja alá, hogy a jelenlegi szemeszterben 558 hallgató jelentkezett a tantárgyra. A továbblépés elengedhetetlen feltétele a tananyag korszerűsítése, továbbá - a lehetőségek függvényében- egyre több felsőoktatási intézményben történő elfogadtatása.

AZ ÉLETHELYZETHEZ IGAZÍTOTT TANULÁS PEDAGÓGIAI GYAKORLATA PROJEKT

Gerő megfogalmazása szerint a z élethelyzethez igazított tanulás oktatási technológia, amely a tanítás és a tanulás eszközeit és módszereit adott kompetencia megszerzésére, kibővítésére irányuló egységes rendszerbe szervezi, a tanulási cél és a tanulói élethelyzet szempontjai szerint hangolja össze¹. Általános, gyakorlati technológia, előírások meghatározott sorozata a képzés tervezéséhez, szervezéséhez és végrehajtásához. Felkészül a menetközben történő hirtelen és ideiglenes váltásokra is, a tanulási cél feladása nélkül.

2007-ben indult a ZMNE-en „Az élethelyzethez igazított tanulás pedagógiai gyakorlata” című projekt. A projekt elemeit az alábbiak képezték:

- Tanfolyami képzés az egyetem néhány oktatója számára. A tanfolyam két féléves volt, rendszerezett módot áttekintette a tananyagkészítés és a tanulási folyamat egyes mozzanatait. A tavaszi szemeszter a tananyagokról, az őszi félév pedig arról szólt, hogy mi a teendő, ha a megfelelő tananyag már megvan: mit tehet a tanuló és mit a segítője, hogyan változik az intézmény tevékenysége, stb. Egy-egy szemeszter hat jelenléti foglalkozásból állt, a foglalkozások között pedig az Interneten megjelent anyagokból készülhettek a résztvevők.
- Távoktatási munkaállomás összeállítása. A mobil, kisméretű bőrdobban hordozható notebook szabad felhasználású szoftverekkel, projektorral, mobil Internet kapcsolattal rugalmasan

¹ Gerő Péter: Az élethelyzethez igazított tanulás pedagógiai gyakorlata, Felnőttképzési Szemle, II. évfolyam, 1. szám, 2008. március

konfigurálható és használható: teljes tanári és tanulói munkahelyként, tananyagszerző és az oktatásszervező munkaállomásként. A bejelentkezési nevekhez tartozó jogosultságok teljesen biztonságos hozzáférési rendszert alkotnak. Egyetlen ilyen bőrrönd egy csoportos képzés központi gépe is lehet: helyi hálózattal, Internet nélkül is megteremthető a rugalmas önálló tanulás valamennyi feltétele.

- Jelenleg készül a tanfolyam anyagát tartalmazó tankönyv, ami elektronikus (hálózati) példatárral (átvehető sémákkal, alkalmazható példákkal) és szöveggyűjteménnyel egészül ki.

A tanfolyamot Gerő Péter, az élethelyzethez igazított tanulás módszerének kifejlesztője tartotta és ő a tankönyv szerzője is. Egyes szakterületeket neves vendégelőadók képviseltek (tanulmányaik a szöveggyűjteményben is megjelennek).

ÖSSZEFOGLALÁS

A Magyar Honvédség korszerűsítése, a professzionális hadsereg kialakítása az állomány ismereteinek folyamatos frissítését követeli meg. A rendelkezésre álló pénz- és anyagi eszközök mennyisége, az oktatás személyi feltételeinek és infrastruktúrájának koncentráltága, a speciális katonai-szakmai ismeretek iránti követelmények és az alacsonyabb létszámból eredő nehéz helyettesíthetőség miatt a hagyományos, 'bentlakásos' képzési formák aránya jelentősen csökkent, ugyanakkor a szervezett át- és továbbképzések iránti igény erőteljesen megnőtt. A hagyományos képzés ennek a kihívásnak nem tud megfelelni, ezért szükséges az új tanítási/tanulási módszerek, eszközök és médiumok bevezetése és elterjesztése.

A ZMNE informatikai infrastruktúrájára alapozva, az élethelyzethez igazított tanulás módszerét alkalmazva és folyamatosan fejlesztve, a felmérések tapasztalatait figyelembe véve, és az egyetem erőforrásait célirányosan, koncentrálnva felhasználva kialakítható egy olyan távoktatási rendszer, mely valamennyi képzési területen sikeresen alkalmazható.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] Gerő Péter: Az élethelyzethez igazított tanulás pedagógiai gyakorlata, Felnőttképzési Szemle, II. évfolyam, 1. szám, 2008. március, 92-95. o.